

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Policratici Contenta

Johannes <von Salisbury, Bischof>

Parrhisius, 1513

Policratici Curialiu[m] nugis. Liber I.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70332](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70332)

¶ Quid maxime noceat fortunatis. Caplm. j.

Nter omnia que viris solent obesse: principib⁹ nihil perniciosius esse arbitror: q̄ q̄ eis fortune blandientis illecebra/aspectū subtrahit veritatis/dū diuitias suas et delicias cōgerit mūdus: quib⁹ delicati sensus pruriginē vicissim refouet & accēdit: vt animus multiplici lenociniorū fraude captus: quadā alienatione sui ab interiore bono deficiens: per exteriora mēdacia variis cōcupiscentiis euaget. Nouerca siquidē virtutis p̄speritas/beatulis suis sic applaudit vt noceat: & in felici successu: sic inuia fortunatis obsequitur/ vt in fine p̄niciem operet. conuiuiis suis ab inuicio p̄pinās dulcia. & cum inebriati fuerit letale virus miscet. & si qd̄ deterius est. Quo specie sui clarescit ampli⁹: eo stupētib⁹ oculis densiore infūdīt caliginem. Inualescētibus ergo errorum tenebris veritas euanescit: et virtutum radice succisa seges germinat viciorū. lumē ratiōis extinguit: et totus homo casu miserabili fertur in preceps: Sic rōnalis creatura brutescit. Sic ymago creatoris quadā morū similitudine deformatur in bestiam. sic a cōditionis sue dignitate degenerat homo vanitati similis factus: eo q̄ ex honore collato intumuit. & a tumore p̄didit intellectū. Quid enī eo indignū est qui sui ipsius cōtemnit habere noticiā. qui tempus quod parca manu datū est ad mēsuram/ in vsum vite & solū reparari nō potest/ vsuraria quadā accessione et penali repetendū/ in vite dispēdia prodigit: et in p̄tumeliā auctoris effundit. Quid eo brutius qui ex defectu rationis. & impulsu libidinis/ dimissis propriis aliena negotia curat. & nō modo negociis/ sed & alienis ociis iurgit occupat. Quid eo bestialius q̄ omisso officio de media nocte surgit: vt sagacitate canū: venatorū industria: studio cōmilitonū: seruulorum fret⁹ obsequio/ tēporis/ & fame iactura/ rerū laborisq̄ dispēdio de nocte ad noctem pugnet ad bestias.

¶ Quid in studiis alienum.

Capitulū. ii.

Alienum profecto est. quod ratio nature/ vel officii nō inducit. si tamen interdum recte dicit̄ alienū. quod relict⁹ fuerat semper fuisse nulli⁹. Que vero nature sunt pereque sunt omnium que officii sūta sūt singulorum. aliud itaq̄ ex officio/ aliud ex natura: licet nature ius ex officio debeatur: parricidii siquidē species est ipugnare iura nature. & sacrilegii instar/ p̄ntis leges euacuare. & matri omnium hono-

flora mala q̄ fortune p̄speritas opatur. **¶** Seneca. **¶** Cū principes oīa possideant vnū tñ eis desest/ q̄ non habēt q̄ dicat eis veritatem. **¶** Alis r̄ quod.

Concor. p̄tolo-
meus philoso-
ph⁹ p̄heludē-
sis in li. de vita
et mor. philo.
ca. cij. vū dicit.
Insi piens est
qui sui ipsius
q̄ritatē igno-
rat. licet tales
p̄hs in. ca. f. de
vita r̄ mor. ph.
lo. interrogat⁹
quod difficile
ait se ipsum
agnoscere.

rem debitum nō referre. Quod tamen ratio ex honestis causis admittit/nō est simpliciter alienū. Si modesta forte iocunditas vel vtilitas subest/& nemini noceat: hoc etenim non aduersa ē officio/vel nature. Sin autem impugnet alterutrū. statim est & simpliciter alienū & vsq; quaq; non licet. Huius itaq; contrectatio semper est aut erroris/aut criminis.

¶ Distributio officiorū ex politica p̄stitutiōe veterū. Cplm. iiii.

Dilosophi gentiū iusticiam que politica dicitur preceptis et morib; informātes: cui; merito respublica hominū subsistit & viget: vnūquemq; suis rebus/ & studiis voluerūt esse p̄tentū. vrbānis & suburbanis. colonis quoq; et rusticis/sua singul; loca et studia prescribētes. Sollicitudo singulorū et omnium vtilitati publice seruiebat. Nature laboris & industrie fructum vnusquisq; recipiebat ex merito. Nemo quod esset alteri; vsurpabat. manēte in omnib; indiuiduo caritatis affectu. Prim; quidem et medi; vrbis locis arriopago cessit. vnde ad singulas professiones prout ratio cuiusq; officii exigebat dispositiōe cōgrua institutas/officiorū iura quasi qdā salutis & vite riuiuli diriuarētur. Porro in his venādi ars vel officium vix permittit; accedere ad suburbanos/ cū venatores aut agricole/ ceteriq; incole rurū ab vrbib; nobiliorūq; cetu longius arceatur. Omīno enim iniquum est nobiliora ingenia studiis debonestari minorib;: et eos apud quos et ardua & grauiora manēt officia/ voluptatis/ aut vanitatis occupationib; agitari. vnde si licenter exerceat venatio artificii vel officii. Si cōtra/ leuitatē eā esse aut maleficiū censuerūt edicto puniētes eos qui eam contra officii vsurparent.

¶ De venatica auctoritatib; et speciebus eius et exercicio licito & illicito.

Capitulum quartum.

T primi quidē thebani si fidē sequamur hystorie/ eā scz venationē cōmunicādā omnibus statuerūt. Et ex quo suspecta omnib; sit gens feda parricidiis incestibus detestāda/ insignis fraude nota piuriis. huius artificii vel potius maleficii in primis precepta cōgessit que post modū ad gentem mollē imbellēq; leuē & impudicam frigios loquor transmitteret. Riserūt eos atheniēses/ & lacedemoniū populi grauiores hystoriarū gesta nature morūq; mysteria: variis figmētōnū inuolucris obtexētes: sic tamen vt ex cautela malorum/vtilitatē inducerēt: aut ex lepore poemat; voluptatem. In auras itaq; raptum tradunt ab aquila dardaniū venatorē ad po-

Contra perdē res tempus.

Curie nomen est apud athenienses.

Venatores et agricolē nec in vrbe nec in cetero nobilium locum habēt.

Quā venatio sit officium vel maleficiū.

Thebani venationē oībus edicandā statuerūt. Vtilitas thebanorū et malicia.

X

cula a quibus ad illicitos & innaturales trāfiret amplexus. Elegāter utiq; cum & leuitas ferri possit ab alite/et voluptas sobrietatis ignara/ cuiuscūq; libidini prostitui non erubescit. Dux thebanus visa nuditate illi⁹ quā in siluis semper coluerat cum ab errore pedē sui reuocaret affectus/ sub humano sensu se ī bestiam stupuit transformatū/ cernisq; cōformis cum domesticos canes voce et vultu niteretur abigere/ vitio praeue cōsuetudinis toti⁹ substantie sue dispendio/ eorundē moribus patuit. Et forte deam venatoribus preferunt: quia mollicie hac vel malicia deos suos noluerūt infamare. Apri dentib⁹ extinctū adonidē deflet venus. habēt semper cū venatione vel robusta cōmertū. Dum maro cartaginis alte iocaretur hospitū/ amatiū vota conciliare nesciuit nisi eis ab oportunitate venādī dilapsū comitū siluarū latebras referaret. Sic forte quia studiū hoc a psciētia turpitudinis odit lucē sicut ecōtra legitimi amoris gaudia solēnes lucis sue preferūt tedas. ¶ Quē mihi dabis virorū illustriū qui huic voluptati vehemēter inheserit: fixerit eripedem ceruā licet aut herimati placarit: nemora victor alcides nō voluptati sue/ sed publice prospexit vtilitati. Apriū calidonie vastatorē strauerit meleager: nō multum animū voluptate/ s; hoste patriā liberauit. Fuderit auctor romul⁹ romani gnis ceruorum corpora nō vane voluptatis solatiū/ sed sibi & sociis quesitū suffragiū vite. opera singulorū ex euētū & proposito colorant. Res quippe decora est/ si honesta cā precesserit. ¶ Quis tamen hominū canūq; cōstruxit exercitū/ vt nō tā sua q̄ aliena virtute cū bestiis dimicaret. Q̄ diu infelicem bestiola lepusculū timidū tanto fortasse p̄dabit apparatu. Si vero clariore preda ceruo forte/ vel apro/ venatiū labor effulserit/ sit plausus intolerabilis: exultāt venatores: caput prede & solemnia quedā spolia triūphantibus preferūtur. Regē capadoam captū credas: sic cornicines & tybicides videas victore gloriā declarare. Illis mestū indicit femina capta silentium: vel si forte p̄da nobilior circūuentiū potius fraude q̄ viribus prosternatur. Si capriolus vel lepus ceciderit triūphi gloria reputatur indign⁹. ¶ Preterea ab octauo gradu capricorni vsq; ad geminos tybicinū & cornicinū exultatio cōquiescit nisi lupus aut hostis immanior leo forte vel tigris aut pardus in predam venerint: que quidem n̄atū deo ppiciante rara gloria est cū tamen totius anni prolixitas variis venatiū studiis occupet. Albani quidem in asia canes habēt leonibus fortiores: eos virtute canum: & sue gētis arificio quasi imbelles bestiolas popu-

Qui sint illiciti amplexus dicit alanus de complotu na. et in autetico vt nō luxurient p̄tra naturā per totū. colla. vj.

De adonide mortuo per apriū cū ploratu viuis.

Nota q̄ amor illegitimus odit lucem/ et legitimum requirit solēna lucis. cōcor. j. li. viij. ca. xj. et ibi ponitur ratio.

De romulo p̄morege romanorū q̄ ceruos cepit pro sustentando seet socios.

Ho. quo tēpore venatio cesset.

De canibus albanis.

De canes alba
nos de italia i
asiam traiecit
hercules.

Gladi⁹ lógus
ex vna pte acu
tus.

Derisso gallo-
rū cōtra lōbar
dos si testudo
immineat.
Testudo.

De hānibale
qui occidit ro-
manum capti-
uum qui occi-
derat elephan-
tem et causa.

De vlixē inuē-
tore aucupatis-
onis: et qui pre-
cauit et vnicū
filiū phihuit.
Sed alijs dicūt
de machaleo i
uētore vt. j. e. c.
Seneca dicit
in prin. libri de
morib⁹ q⁹ ridi-
culū ē odio no-
cētis innocen-
tiā suā pdere.

latur. Canibus quidem illis nulla ferarū fortior nulla aiosior est
Hos hercules tergemino gerioe victo/ab ytaliam traiecit in asiam.
eis virtutem qua leones sterneret quasi hereditariam derelinquens
¶ Ad hoc carnificium eorum/artem exigit. & artem quidem facit.
suum habet opificem chiriomatica volanti cultello nunc pugione
stricto. nunc hebetata macera/miraberis si te casu contigerit so-
lemniis eorum interesse. Caue tamen ne in arte loquendi verbo quo-
vis offendas quia aut vapulabis: aut perdenaberis inscientie bonorum
oim si eorum signum non noueris: hec sunt temporibus nostris liberalia
nobiliorum studia. hec sunt prima elementa virtutis. Hec via felices
ad beatitudinis cumulum copendioso tramite perducit: quo ma-
iores nostri non nisi laboriose virtutis gradibus docuerat ascen-
dendum. ¶ Emilianos et ligures galli deridet. dicentes eos testa-
menta conficere/ viciniam conuocare/ armorum implorare perfidia. si fi-
dibus eorum testudo immineat quam oportet oppugnari. quod ex
eo componitur/ quod eos nunquam cuiuscumque certaminis casus inuenit
impatos. Nostri vero quod ludibrii notas effugiunt/ cum maiori
tumultu & egriori sollicitudine/ & ampliori sumptu solemne bel-
lum credant bestiis inducendum. Feras tamen mitius persequuntur/
cum quibus humanum genus iustas earum exigente malicia exercet
inimicicias. Lupus/vulpes/vrsus/ & quecumque fera nocetior est. in
aliam quietem occasu & solitam exercere maliciam in venatorum fa-
cie non veretur. ¶ Fertur hancibal occidisse romanum qui mandato
cuius singulari certamine percusserat elephantum: dicens eum
indignum vita/ qui cogi potuerat cum bestia dimicare: licet ve-
rius sit eum ex inuidia noluisse captiuum inauditi triumphum gloria
illustrari: & infamari bestias/ quarum virtute gentibus terrorem incul-
ferat. Quo ergo dignus est vita: qui nihil aliud nouit in vita nisi
si vanitatis studio sentire in bestias. Quos vero species illa venati-
onis oblectat: ut aues aumbus insequantur. Si tamen hoc genus aucupii
venationi censeas adnectendum. mitiori quidem vexantur insania.
sed non impari leuitate. venatica tam terrestris quam aerea. tanto solidior
quanto fructuosior est: auctorem aucupationis sue ab antiquis hystoriis
vlixem profertur/ qui primus excisa troia armatas aues attulit grecie
quas suauis quidam & grata ammiratione videtur/ in cognati generis
exitum animauit. Isti quidem magno se tuentur iudice/ & quod mores
hominum multorum vidit & vrbes. qui aues aumbus insequuntur.
Audi quantum attollit vlixem dares cuius prudentia nullis potuit
insidiis supplantari: cui tendiculas nemo hostium indemnitas eua-
sit/ cui denique inermis militia ulterius promouit grecorum glo-

riā q̄ mille ratiū armata multitudo. Sed & ipse vlixes hui⁹ exercitii circē laudat auctore: q̄ carminib⁹ & poculis hūanas mētes dicitur imutasse/ eo q̄ artē verborū et rerū gratia alliceret mentes hominū: et sue volūtati cōformes in vsus quoslibet transformaret. Grecis itaq̄ propinata sunt suspecte venena voluptatis: sed ea cū prudēs gustasset ytacus noluit bibere/ ne sub domina meretrice/ turpis & excors viuere cogereetur. Verū quia sapientia/ rerū omniū nouit vsū: puidit vir circūspectus finitis laboribus et errorib⁹: cum eū pudica penelope: & affectus thelemaci non agnosceret reuertentē: quō damna sociorum quos tāti exilii dispēdium tulerat gretie cōpēsaret. Admirāda fuerat fides canis: cui soli in tāta familia/ nec viginti annorū curricula memoriā domini/ quin redeūti applauderet/ abstulerūt: nisi de laude ei⁹ canibus venatori gratia vlti⁹ resultaret: noni tamē studii thelemacū suum/ viuere precepit expertē/ illis solis dicēs allata esse noue voluptatis solacia: qui amissis parētib⁹ troiani belli dāna sentirent. Vnde & artē infructuosā esse conuicio: quā ab vnico filio tant⁹ vir studuit sequestrare. Qd̄ vel ex eo mecū conuicies: q̄ deterior sexus in auū venatione potior est. In quo poteras naturā arguere nisi nosses: quia deteriora semper proniora sunt ad rapinā. Inanis etenī ē: & admodū laboriosa rapina: & que damna sumptū nūq̄ successuum utilitate compēsaret: licet plurimi venationē exerceant: vt sub eo pretextu sūptus faciant parciores: domi rari⁹: sepius in mēsa aliena: multitudinē vitant dū siluā/ saltus/ lacusq̄ circūeunt/ induti pānis vilioribus: frugalib⁹ contēti cibis/ dū cōsortes & famulos quos macerat ieiuniorū inedia & tormēta nuditatis affligūt: quosq̄ labor immoderatus exhaurit voluptatis aut poti⁹ vanitatis ymagine p̄solētur. Eodēq̄ tempore primū captiuantur athene: quo interdicte venationis edictū cēluerūt esse soluēdum: & artem vtriusq̄ venationis cū exercitio publice admittēdam. Fertur vates mantuan⁹ it̄rogasse marcellū cū depopulationi auū vehementi⁹ operam daret: an auē mallet istruī in capturā auium/ an muscā formari in exterminationē muscarum. Cū vero questionem ad auūculum retulisset augustū p̄ filio ei⁹ p̄legit/ vt fieret musca q̄ a neapoli muscas abigeret: & ciuitatē a peste insanabili liberaret. Optio quidē impleta est: vnde liquet priuate voluptati ariusuis preferēdam esse multorū utilitatē. In semini chironis antro si grecis p̄ omnia creditur est institut⁹ Achilles lire modos & cythare: et inde traductus ad siluas: in strage ferarū et ce-

De circe magica: & qualiter ab ea precauuit vlixes.

Penelope vxor et Thelemacus fili⁹ vlixis. De fide & memoria canis vlixis.

De captione athenarū tpe remoti interdicti venationū.

Polícratíci de Curialiū nugís.

Venatorum
vitiá.

Chironis do-
mus.

Sacre scriptu-
re cómedatio.

Nemroth
robustus ve-
nator.

Tyránidis nē
broth fastigiū

Gen. x. x. xxxj

Linguarum
diuísio.

dibus & fedo victui assuescēs: reuerētiam nature timorēq; mor-
tis abiecit. Quid quod bachus eūdem habuit nutritorem? Nē
pe q; his studiis/aut defidiis insistūt semi feri sunt/& abiecta po-
tiore humanitatis parte/ratione morum prodigiis conforman-
tur:a bonitate siquidem ad lasciuia:m a lasciuia ad voluptatem
et cum induerint ad flagitia & quis illicita pertrahūtur. Que-
rūtur oia post labores:fomes hylaritatis gratior est si dura pre-
cesserint/reficiūtur auidius que exinanita fuerāt plurimū. Ve-
natores omnes adhuc institutionem redolent centaurorū. Ra-
ro inuenitur quisq; eorum modestus/aut grauis.raro cōtinēs / &
vt credo sobrius nūq;:domi quippe chironis habuerūt:vnde hoc
discerent. Caueri nāq; iubentur communia centaurorū/a quib⁹
fine cicatrice nemo reuertit. ¶ Qz si hystoriis q̄s suis poete de-
colorauere figmētis fides subtrahitur: illi utiq; credi necesse est
que ex eo q; scripta est digito dei irrefragabilē apud omnes gen-
tes sortita est auctoritatem. Prim⁹ igitur ponitur nemroth ro-
bustus venator contra dñm eum reprobum finisse non ambigis
quem omnium doctorum turba condemnat. Traditur hic eru-
pisse in tantā elationis vecordiam/vt non vereret iura temera-
re nature cum consortes conditionis & generis:quos ingenuos
illa creauerat/hic aduiceret seruituti. Tyránidis ergo fastigium
in contumeliā creatoris a venatore incipiens:alium nō inuenit
auctorem: q̄ eum qui in cede ferarum: & volutabro sanguinis
domini contemptum didicisset. Cepit enim potēs esse in terra
Sic nāq; scriptum est eo q; nō expectauerit vt acciperet a domi-
no ptātem. Principiū regni eius babilō:dilatatusq; est in terrā
sennaar: vbi cum tota terra vnus esset labii: eorūdemq; sermo-
num in celum erecta est turris babel / habens lateres pro lapi-
dibus:bitumen pro cemēto:non habens in fundamēto petram:
cuius singulari soliditate structa: omnis edificatio ī domino cō-
ualefcit. At improba temeritas ab vnitae p̄sa linguarū succi-
dit vnitatem:et prima confusioē meruit que in se q̄ in dño ma-
luit gloriari. Exiuit ab hoc puerbium quasi nemroth robust⁹ ve-
nator corā domino forte quia tante elationis in se extitit:vt nec
recentis pena diluuii posset instrui: quin in oculis domini super-
biret:& obsequium quod ab homine domino debebatur sibi cō-
tumaciter vsurparet cum constet q; confusioem linguarum/
diluuiū atecessit. Babilon quidē/calice aureo/vniuersam carnē
inebriaunt:et aduersus hierusalem que sursum est/ castra con-
struit:proculdubio peritura/quibus quisquis militiam prestat p-

petua sanctorum maledictione damnatur. Esau quoque venationem exercuit: et benedictione paterna meruit defraudari. In filiis collegit esuriam: ut immoderato estu lenticulā cōcipiscens/ prerogatiuā primogenitorum exiguo precio & vili distraheret: & iugū seruitutis hereditarie trāsmisit i posteros/ ut ditioni minoris q̄ domi degebat colla supponeret. Fruticātibus pilis/ horrebāt man⁹: nec enim lenis esse poterat actus: siluestris morib⁹: cultū qui vestis preciose domi reliquerat/ q̄ assiduo venatu/ virtutis abiecerat indumentum: fraternum sanguinē sitiebat/ & se ab eo quem sibi diuina gratia de paterna benedictiōe prelatum nouerat: placatus aut̄ munerib⁹ nō est veritus adorari. ¶ Venationis aerie auctorē iactitant fuisse machabeū: qui maiorib⁹ occupat⁹ huius voluptatē/ ut creditur vitā duxit exortem. Egregie siquidem bella gessit: fratribus restituit libertatē: leges erexit/ ceremonias innouauit: mundauit sc̄tā: templi faciem vnde sibi credebat prouenisse victoriā/ coronis aureis decorauit: nullosq̄ illius & in actus surrepsit: partemq̄ tulit sibi nata voluptas. Postremo p̄ salute fratrum susus in acie germanos legitimi belli reliquit heredes. ¶ Ab etate prima cui rationis legem natura p̄scripserat/ inspicere p̄iarchas: data lege/ transi ad duces: procede ad iudices: ad reges progredere: percurrere seriem prophetarū: fidelis populi officia & studia perscrutare: quos in serie veteris testamenti legis exercuisse venaticā: nempe ydumeos et ysmahelitas/ & gentes que dominum nesciebant: vbi sunt (inquit p̄pheta) aut si manus dum tamē in spiritu notarius prophete/ qui in aubus celi ludunt⁹ ac si tacita subiectione pronūciat: eos quorum vita iocus est/ suis euanuisse cum aubus/ eosq̄ subiecta p̄nunciatione ad inferos descendisse commemorat. Interroga patres tuos & annuntiabunt tibi: maiores tuos/ & dicēt se nūq̄ sanctū legisse venatorē. Quod si nōi venatorū de p̄phetica p̄missione blandiris: quia se venatores missurū dñs pollicetur/ qui de umbrosis & excelsis venentur erroneos/ bestialium vitā noueris increpari/ non cōmendari venantiū vanitatem. Nec te placidus vel eustachius martyr quidē insignis quem de pia/ non tamē canonica scriptura venantem asseris a domino visitatum nimis demulceat: nisi forte p̄secutorū ecclesie rabiem laudas/ eo q̄ inde ad ap̄latū vocat⁹ est paulus: et iter alios fact⁹ egregi⁹ euangeliū p̄dicator. ¶ Sed fuerint viri illustres alexātri forte/ vel cesares venaturi dediti: nūquit philosophi/ aut aliqui sapientes in populo? Nunqt̄ socrates/ plato/ aristoteles/ seneca/ soran⁹

Esau venator

1. Machab. iij. et seqn. caplis Machabei cōmendatio.

Baruth. iij.

Esai. lxxv.

Hiere. xvj. |

De placido et eustachio martyre venatore.

Paulus ap̄ls egregi⁹ euangeliū p̄dicator.

Polícraticí de Curialū nugís.

Mors pccrū
et regū in ve-
natione.

De phibitio-
nib⁹ dñorū cir-
ca aues ⁊ fe-
ras capiēdas.

ff. de re. diui. p-
to. et. l. si. eo. ti.

Destrū est ani-
mal aculeis p-
molestum.

aut qui toti⁹ non vrbis sed orbis euacrauit miracula/ omnium
in se amirationē sapientia & virtute conuertens/ archita taren-
tinus vt redeamus ad nostros qui & veritate doctrine/ & vir-
tutis exēplo/ & fidei auctoritate precellūt quos hieronimos/ au-
gustinos/ laurentios/ vincētios/ quos deniq; de toto cetū patrū/
vexationis hui⁹ agitauit insania? Nostrorū quoq; temporum
luctuosis instrui mur exemplis ab hmōi inquietudine tēperare/
cū proceres nostros inter venādum veris/ variisq; miraculis in-
dignatio diuina percussit: bestialēq; sepe inuenerunt exitum
vite/ qui dum licitē bestialiter vixerāt. Regibus quoq; ipsis/ ma-
nus domini non pepercit: & in maliciam eorū condignā & glo-
riosam exercuit vindictam. Nō equidem eorum nomina: vlex-
empla ex inopia reticentur/ nisi ex ea forte quam parit copia: s; ne mentes lugentium adhuc imoderato dolore sauciatas recē-
tium refractione vulnerum grauius vlceremus. Domestica nā
sunt exempla q̄ plurima. Intātam vero quidam huius vanitatē
instinctu enupere vesaniam vt hostes nature fierent/ cōditionis
sue imemores: diuini iudicii contemptores: dum in vindictam
ferarum ymaginem dei exquisitis suppliciis subiugarent. Nec
veriti sunt hominem p bestiola perdere: quem vnigenitus dei
redemit sanguine suo. Que fere nature sunt & de iure occupā-
tium fiunt: sibi audet humana temeritas inspiciente dño ven-
dicare: & idē iuris in oibus vbiq; sint statuit: ac si claustrū sui in-
dagine vniuersa cinxisset. Qd; magis mirare/ pedicas parare
aueb⁹ laqueos texere/ allicere modis vel fistula/ aut qbuscūq; in-
fidiis supplātare ex edicto sepe fit criminis/ & vel pscriptiōe bo-
norū mulctaf/ vel mēbrorū punitur salutisq; dispēdio: volucres
celi & pisces maris cōes esse audieras: sed he fisci sunt quas ve-
natica exigit vbiq; volant. Manum contine istorum absti-
nere & tu in penam lese maiestatis venantibus cedas in pre-
dam. A noualibus suis arcentur agricole dum fere habeant vas-
gandi libertatem: illis vt pascua augeantur: predia subtrahuntur
agricolis: sationalia infitiua colonis: cum pascua armenta-
riis & gregariis aluaria/ & a floralibus excludunt: ipsis quoq;
apibus vix naturali libertate vti permissum est: de⁹ bone quod
oestrum: & ceteras pestes que non feras sed delicias potentum
exagitant toto potentatu suo nō possunt abigere: cum & culex
in vltionem hominis armatus: acrimonie sue aculeos in fe-
ras recte exerceat. Sic si hic fueris ī annos cogereis fata redime-
re vel amittere elige vtrum maioris de equissimo iure quiritum

rerū/vel salutis: utrobique dispendium iminet. Si venatorum quāpiam pertranseat fines tuos: ei que domi habes incūctanter & reuerenter expone: quodque domi non est & habet vicin⁹ in vſus illius eme: ne ex edicti licentia tua auferat: vel inuito et de irreuerentia: & cōtemptu cogaris in centuria: aut foro preſidis: vel proconſulis: aut fortasse in conſilio leſe maiestatis reddere rationem. Protenditur etenim patrimonium fiſci: dum de alieno quacūque ratione familia ſumptum facit. ¶ Verum ne venaticam: & alias curialium nugas non tā iudicio quā odio ſtilus perſe qui videatur: eam indifferentibus cōnumerādam facile libeſque conſentio: niſi quia immoderato voluptatis incurſu virilē animum concutit/et fundamētum ſubvertit rationis. Non tamen ob hoc erit vſquequaque culpabilis cum & vinū quod inebriat ſubuerſiōis culpam retorqueat in bibētem & ſenex ſepe non tā etatis quā ſuo vitio ſeſum proferat puerilem. Poſteſt igitur venatica eſſe vtilis & honeſta: ſed ex loco: tempore: modo: pſona: et cauſa. Perſona namque venuſtat ſtudium: dum ſuo inſiſtit officio: & non preripit alienum: nec eſt quem magis deceat quā quod officio cuiusque magis accōmodum eſt. Preclare ſiquidem ait ethicus/ſingularum perſonarum decora deſcribens. Id vnumquēque decet maxime quod eſt cuiusque maxime. ¶ Quid ergo mihi & tibi cum venatoris profeſſione: ſua nāque neglecta turpiſſimum eſt quemque ſtudioſius i aliena verſari. Quid ei cū priuato & ruſtico fortasse ſtudio/qui publice auctoritatis iſignibus fulget: dū ſequatur pſpſ: doctor ſeminet diſciplinam. iudex coerceat delinquentes: ſtudioſos remuneret indulgentia poteſtatis: priuati minoribus occupentur: honeſtioribus ingenui: vilioribus ſeruilis conditio mancipetur. Nā quod turpe bonis ſeio ticioque decebit criſpinum. Sic vtiq; tibi multa ſint eiſdem corporis membra non omnia eidem actui ſeruiūt: ſed ſua ſunt officia ſingularum. Qui ergo tuum venatori non cedis cur illius vſurpas officium? Nonne reputabis indignum: ſi ad regnum vel pontificium venator aſpiret? Equidem indignius eſt/ſi ab alterutro ſaſtigio/ad venatoris carnificium vel ſordes prolabaris. Innatus etenim amor boni ſemper querit aſcenſum: econtra fomes vitii ſponte ſua vergit ad caſum. ¶ Cauſa quoque actum poterit decorare: ſi aut neceſſitate ſubſiſtat: aut vigeat vtilitate: aut honeſtate ſplendeſcat/cū ex affectu mentis tota valeat ſubſtātia operis colorari. Affectus etenim tuus (vt ait ſapiens) operi tuo nomen imponit. Inculpabiliter ex ſancti patris mādato venatū

Locus vbi cēturio qui pſt centū militib⁹ ius reddit.

Curialiū nūse.

lxxxix. diſ. ſin gula.

Polícratíci de Curialiū nugis.

Genes. xxvij.

Qui semel
malus est sēp
psumit mal.
vt. l. q. semel.
ff. de reg. iur.

profectus est esau: vt patris satiaret esuriam: & promissam benedictionem impensi merito obsequii obtineret. Si enim sine culpa exerceri non posset: nequaquam tantis patriarcha ad opus illius misisset filium: quem gratia benedictionis in caput gētium constituere disponebat. Sed forte mora traxit ad se periculum: quia diutius licito / in opere tamen licito ex praua cōsuetudine & immoderato amore morabatur / nulla versatur in culpa qui urgente stimulo necessitatis non reprobati studii exercitio vitam cogitur exhibere. Qui ocii inertiam vitant: qui gerendis negotiis disponunt membra / dum laboribus assuescunt: qui vitiosam corporis molem fugiunt seruata in omnibus dignitate persone: iuste reprehensionis nō patiuntur aculeos. Opus etenim non ex se sed ex causa fit crimen: nec aliqua virtutis ostentatione clarescit cui voluptas originem prebet. Nouerca siquidem virtutis est: non illam dico quam parit pax: patientia / benignitas: lōganimitas / gaudium in spiritu sancto / sed que amica epulis: potationibus: cōiuiis: modulationibus / & ludis / cultibus operosius exquisitis / stupris & variis immūditis: animos etiā grauiiores effeminat: & quodam nature ludibrio molliores et corruptiores facit esse viros quam feminas. Tempus quoque venandi culpam extenuat / actum ve commendat. Sit autem hoc tempus vt in locis quā pluribus inuenitur ex eo oportunitas gerendorum. Fit ergo intempestiua venatio: vel ex religionis cultu: vel ex natura rerum: vel ex debito officii: quod vel p̄termitti: vel aliis occupationibus postponi non debet. Sed de his hactenus / quia non venaticā tradere: sed de curialium nugis nugari propositū est. ¶ Loci quoque ratio habēda est scz vt in suo: vel cōmuni / vel publico licita exerceatur venatio: dum tamen consortibus non irrogetur iniuria: & locis celebritate sui / aut reuerentia ab his inquietationibus non eximatur. Qui enim in aliena temeraria vsurpatione irrunt laqueis iuris tenentur ad penam. Is s̄o modus laudabilis est cum moderatione adhibita prudēter: & si fieri potest vtiliter exercetur: vt mandato comici acquiescas. Ne quid nimis: nam & infani sapiens nomē feret: equus iniqui: vltima quā satis est virtutem si petit ipsam. Nihil autem turpius est quam in risum contuentium ora laxare dum non discendi proposito vehementius insistis arti quam nescias: vt si linguam quam nō noris faceret attemptes. Sunt vero persone qui non modo ab hoc / sed ab aliis quibusdam vtpote leuioribus: & voluptuosis studiis in perpetuum submouentur: vt qui in sacris ordinibus constitut

ti: et qui gerunt amplissimos magistrat⁹. Quod enim in aliis futurum erat leuioris culpe: hoc in istis sepe fit criminis. Et quidem semper maiora sunt que celebratos contractus rescindunt quam que impediunt contrahendos. Porro de virtute & veritate canonicum: venatica clientulis suis non modo claudit ascensum: sed summi etiam sacerdotii gradum adimit iam adeptum. Preclare illud ut multa fertur dixisse temistodes. Magistratus a ludis & quibuscumque leuioribus esse arcendos: ne res publica ludere videatur: defectumque sui relicta grauitate proniciet. Si tamen maioribus quod quidem rarum est eos exocipari contigerit: in animis adolescentie ex dispensatione etatis permittuntur aliquid subtrahere grauitati: & in se clementiores esse quod maturitatis processu reipublice vtilitati compensent. Hec ille. Et utinam audiretur a nostris ut saltem in puectiori etate/nugis suis reipublice seria anteferrent. Tunc etenim totum reipublice corpus roboris sui integritate vigeat: tunc optime compositio specie venusta bitur/ & elegantis pulchritudinis decorem induet: si singula queque locum teneant sortita decenter: si fuerit officiorum non confusio sed distributio. Hoc ita si optimam viuendi ducem naturam sequamur. Sed nunc quod medicorum est promittunt fabri: medici fabrilis tractant: et officium presidendi a venatoribus & humilioribus officiis: aut etiam maleficiis mutuant: & priuatoque temeritas/ aut discipline ignorantia se audet publicis officiis imiscere.

¶ De alea/ & vsu/ & abusu illius.

Capitulum. v.

Sed ecce dum venatorum tumultus egreditur: alie & si taciturniores perstrepunt nuge. Tritum siquidem proverbium est. Qui lepores agit/ verba consumit. At si alios diligentius intueris consumunt & vitam que in ineptis & factionibus aut flagitiis tota versat. Nonne tibi videtur aleator ineptus qui thessalarum non tam viuunt quam perit ex gratia: & omnem iactum sortis sue presulem facit? Est ne ars accommoda rationi: cuius quanto quisque studentior: tanto erit ex studiosior? Attalus asiaticus si gentilium hystoriis creditur: hanc ludendi lasciuam dicitur inuenisse ab exercitio numerarum paululum deflexa materia. Cum enim antiquiores illud exercitium duntaxat approbarent: quod ad inuestigationem veri/ disciplinaque liberales proficeret: vel recte viuendi instrueret vsu: hic subtili quidem licet infructuosa inuentione veteris exercitii duriciam/ non temperauit sed emolliuit: multis adhuc in pristina manentibus grauitate. A manibus namque grecorum abacus nondum excidit: aut ratio

¶ Venatica excludit a summo sacerdotio iam admissum.

Moderni temporis vanatio in gubernatione reipublice.

De his habet ff. de alea. r. l. co. titu.

De attalo asiatico primo inuictore alee.

1704 Policratici de Curialiū nugis.

calculādi: aut lud⁹ in quo plene vicisse ē ad denūciatū calculum in campis aduersarii constituisse perfectā & maximā armoniā. Cum vero in eisdē armonica: arismetica: vel geometrica triū terminorum medietate exultat semiplena victoria ē. Quenis alia⁹: et si cōtingant citra triūphi gloriā: aut ludētis felicitatē/ aut artis pitiam protestātur. Iocūdum quidem & fructuosū est numerorū nosse certamina: q̄ depredatiōi inueniant obnoxii: & qua ratiōe in castris sint: alii tutiores omniū periculorū ignari: nisi forte circūuenti ab hostibus captiuentur. ¶ Huius voluptate certaminis ptholomeū: alexādrum: cesarē: cathonē: ipsū quoq; famiū grauiore operas legim⁹ temperasse: quo etiā iter ludēdum id agerēt vnde essent philosophicis negociis aptiores. Alea vero exciso regno asie iter manubias euerse vrbis nō sub vna tantū specie migravit ad grecos. Huic thessara: calcul⁹: tabula vrio: vel dardana pugna: tricolus senio: monarch⁹ orbicoli: taliorchus: vulpes: quorū artem vtilius est dediscere q̄ docere. Quis enim nō erubescat: si sortis sue gratiā/nō virtuti debeat: sed taxillus? quis fretilli cautelā sue prudētie nō doleat anteferrī? Nonne satis improbata est cuiusq; artis exercitatio: qua quāto quisq; doctior: tāto nequior: aleator qdē oīs hic est. ¶ Mēdaciōrū siquidē & periuriorū mater est alea: et ex alieni cōcupiscētia/sua prodigit: & nullam habēs patrimoniū reuerētiā cū illud effuderit: sensim in furta dilabitur et rapinas. Illā vero nōnulli preferūt in qua vlixes lusisse legi⁹ eo q̄ ingenii aliquaten⁹ multa meditatiōe excitare videatur acūmē. Sed ex eo mihi videt̄ perditior: cū nihil infelicius sit q̄ in eo in quo minimū proficias plurimū laborare. Est enim iūtilis iportunitas deprecātis qua inutilia acquirūtur: & querēdi inanis est diligentia: cū inuenisse nō proderit. ¶ Possēt vtiq; mot⁹ animi: & mētis agitatio/que ibi frustra distrahitur: reb⁹ pulchrioribus & melioribus accommodari. Aleam vero a regione morū illius auctoritas prorsus exterminat: qui vniuersum orbem docens in filio eam denūciat omnibus fugiēdam. Ab ea siquidem armantur ad lites homines / incurrunt inimicitias: in miserā & si non miserabilem incidunt egestatem. Si denunciationis queris auctorem: illum agnosce: q̄ non sibi: sed toti genitū se credidit orbi. ¶ Est tamē cum ī aliqua specie sui licēter admittitur honesta: si absq; vitio/curarum grauium pondus alleuiet: & sine virtutis dispēdio iocundam interpolationem offerat gaudiorum. Omnis vero licētia moderatiōis suffragio pualescit: & solide virtutis vsu ab ī

Bona dispositio rei publice

Ptholome⁹.
Alexander.
Cesar. Catho
Samius.

Alea detestatio.

Vlixes ludū scazorū iuenit

Mala que a ludo pueniūt.

Alea ludere qñ licitū sit.

temperantia deformatur. Totius vero licetie moderatrix est lo-
ci/teporis/modi/persone/& cause premissa inspectio:que oim
negociorum faciem decora venustate commendat: aut turpi-
tudinis condemnat opprobrio. Est ergo in singulis plurimū ha-
benda ratio personarū cum natura:conditio: fortuna suis singu-
le hominem induat personis: ex quibus quid se deceat:erit vni-
uscuiusq; colligere. Decorū siquidem aliunde non prouenit. Chi-
lon lacedemonius iungende societatis causa missus chorinthū.
duces & seniores populi ludetes inuenit in alea. Infecto itaq; ne-
gocio reuersus est dicens se nolle gloriā sparthanorū quorū vir-
tus cōstructo bifancio clarescebat hac maculare infamia: vt di-
cerentur cū aleatorib⁹ contraxisse societate. Regi quoq; deme-
trio in opprobriū puerilis leuitatis taxilli aurei a rege parthorū
dati sunt. Eo siquidē munere exhonorāda visa est adolescentia
senilis: & qui in maiestate regni leuia cōmittere minime vere-
batur. Nunc vero nobiliū in eo sapiētia declaratur: si venaticā
noucrint. si in alea fuerint damnabili⁹ instituti: si nature robur
effeminate vocis articulis fregerint/ si modis/& musicis instru-
mētis virtutis immemores/ obliuiscātur q̄ nati sunt. Verum
hec pernicies a parētibus manat ad filios. Quid enim faciet fi-
lius nisi quod patrem viderit faciētem? Si damnosa senē iurat
alea: ludit & heres bullatus. Paruoq; eadem mouet arma fretū-
lo: fuerat quidem tenerior etas a libidinib⁹ & voluptate/ parē-
te vitiorū/arcenda propensius: & ne quid licentius illis presen-
tibus a maioribus fieret: diligentius precaurendum: quia vt idē
ait satiricus: fortius/& citius nos corumpunt vitiorum exēpla
domestica magnis cum subeunt animos auctoribus. Egregie
quidem eleazarus cum redimende vite causa sollicitaretur com-
mittere in legem domini exempli periculum opposuit dicens.
Quis ego sum eleazarus nonaginta annorum: vt trāseam ad
vitam alienigenarum: & iuuenes religiosos seducam? Nascū-
tur ergo maioribus heredes quidem degeneres & qui virilem
sexam muliebri mollicie dehonestant.

C De musica/& instrumētis/et modis/& fructu eorū. Capi. vi.

Non tamen curialium nugis musicam calūniatur ali-
quis societate. licet se beneficio eius conētur nugato-
rum plurimi cōmendare. disciplina siquidē liberalis
est. & siue pictagorā. siue moysen: siue tubal patrem
canētiū in cythara/editiois sue laudat auctorem/ingenuū ha-
bet ortum & virtutis sue potētia specierumq; varietate:& sibi

De chilone la-
cedemonio / q̄
cum corinthijs
aleatorib⁹ no-
luit societatem
cōtrahere.

De rege deme-
trio cui taxilli
aurei missi sūt
p munere a re-
ge parthorū.
De testatio eos-
rū q̄ hodie no-
biles faciunt.
adde qd̄ est. s.
c. pxi. xli. hec
sunt tpi⁹ no-
stris rē.

Iuuenalis in
xiiij. satira.

ij. Macha.
vj. ca.

De inuētōrib⁹
musice.

Beneficia. x.

**Musice cōmē
dationes.** famulantibus numeris vniuersa cōplectitur omniū que sunt & que dicuntur/ dissidentem & dissonā multitudinem pportionū suarum. i. in equali quadā equitatis lege cōsilians. Hac etenim celestia temperatur/mundana siue humana reguntur. Hac instrumenta mores instruit et informant ipsius que vocis articulate vel inarticulate substātiā miro quodam nature opificio mellitis picturis rigmonī metrorumq; colorib; vestiūt/& quadam cultus venustate perornant. ¶ Hanc vt suffragio nostre commēdationis nō egeat sancti patres multis laudū preconis extulerunt. Deinde in eius virtute maligni spiritus violētia cohibebatur.& illius etiam in subditis suis minuit musice gratia potestatem. ¶ Cum enim spiritus domini malus saulē inuasisset/psallebat dauid cythara ī manu sua: donec spūs a regis infestatione quiesceret. Vt vero nōdum reueletur spiritus qui latet in littera/equissimū est animam/cognati generis grā mansuescere.& oēm dediscere alienationē/cū ei pprie contemptus originis/& nature melioris archana resultant. Eam ex consonātiis musicis esse compositam q̄plurium opinio vel sentētia est. Totius etenim philosophie princeps plato est/si tamen aristotilici acquiescunt:cū eam ex substantia diuidua/& īdiuidua finxisset/& eadem natura plasmaret et diuersa. ipsam non posse constare credidit/nisi linisitū qui vtrinq; multifaria sectione ab vnitāte pfluxerāt.dissidentiam enuolūis/epitricis/& epogdois vniret: limatis & comatis habita ratione: vt sub expressione paucorum ei quantacūq; distātia/repugnantīū concordia/cognati generis societate doceatur esse finitima. ¶ Vnde archano quodam meatu nature/secretisq; cuniculis viuacitatis sue vigore per vniuersa discurret.& cuius nature substātieq; cōformis rationis/sensus vite in singulis pro diuine dispensationis decreto/efficaciam modulatur. Omnibus itaq; alimenta dispēsat:& sui puritate viget in singulis:nisi molis corporee gravitate prematur. aut trāquillitatem spiritus/ exteriorū tumultuum turba concitiat. Qua irruente/quid potest esse salubrius q̄ si (vt ita dicam) suis nature vocibus a compressione turbarum ad se ipsam anima reuocetur? Quid deniq; nostro spiritui potest esse similius voce/que cum hic formetur tam facili q̄ inuisibili et ineffabili transitu/multorum a circūqua; replet auditum. & vi sua corporū integram penetrat densitatem/& quasi tactu quodam mouet animū.& p arbitrio suo nunc deiicit/nunc extollit. Certe et si nulla ratione sit spiritus/eam quoddam vehiculum

1. Regū. xvij.

**Plato prin
ceps pbie.**

**Vocis cōmen
dabiles pprie
tates.
Hoc vehiculū
est spiritus.**

spiritus esse/certissimū est. Et nunc quidē humanū/nunc diuī
 numi/nūc et phitonium gerit. Cum vero modis suis eleganti⁹
 fuerit colorata / venustate sui mentes etiam seniores capit. &
 quadā inducte hilaritatis gratia pellit tristitiam: & si quid pul-
 ueris aut turbinis/aut nebularum cogitationibus ipsis inhe-
 rat potenter abstergit. ¶ Ad mores itaq; instruendos/ & ani-
 mos exultatiōe virtutis traiciēdos in cultū dñi: nō modo concē-
 tum hominum /sed et instrumentorū modos censuerunt sancti
 patres domino applicandos/cum templi reuerentiam dilata-
 rent. Et si militantis ecclesie tibi parua videtur auctoritas: vel
 triūphatrix illa/preconia musice non tacebit/cuius seniores vi-
 dit/& tibi mōstrauit tonitruī filius/& voces eorum sicut cytha-
 redorum cytharizantium in cytharis suis. Q; si illos nōdum au-
 disti/regem audias exultantem: qui te regni et exultationis sue
 vult esse participem. Ait enim. Sumite psalmū et date tympa-
 num psalterium iocūdum cum cythara. Ad quid inquis? vt lau-
 detis dominū in tymphano & choro i cordis et organo. Hic est
 enī vsus musice aut sol⁹ aut precipuus. Frigius vero modus/&
 cetera corruptionis lenocinia/sane institutionis nō habēt vsum
 sed produnt maliciā abutentis. ¶ Dolet igitur & ingemiscit
 species laudabilis discipline/ se ab alieno vitio deformari: & q̄
 facies meretricis facta est ei/ que viriles quoq; animos accēdere
 consueuerat ad virtutē. Amatoria bucolicoꝝ apud viros gra-
 ues esse fuerat criminis. Nunc vero laudi ducitur. si videas gra-
 uiores/amatoria que ab ipsis dicūtur elegantius stulticia per-
 sonare. Ipsum quoq; cultum religionis incestat: q̄ ante conspe-
 ctum domini in ipsis penetralibus sanctuarii/lasciuientis vocis
 luxu quadam ostentatione sui muliebribus modis notularum
 articulorumq; cesuris/stupentes animulas emollire nituntur.
 Cum precinentiū & succinentium/ canentiū & decinētium. in-
 tercentium/& occinentiū premolles modulationes audieris
 sirenarum concētus credas esse non hominū. & de vocum facili-
 tate miraberis quibus philomena/vel psitachus/ aut si quid so-
 norius est: modos suos nequeunt coequare. Ea siquidem est
 ascendendi/descendēdiq; facilitas: ea sectio vel geminatio no-
 tularum. ea replicatio articulorum singulorūq; consolidatio/ sic
 acuta vel acutissima/grauibus & subgrauibus temporantur: vt
 auribus sui iudicii fere subtrahat auctoritas: & animus quem
 tante suauitatis demulsit gratia/ auditorum merita examina-
 re nō sufficit. Cum hec quidē modum excesserint: lūborū puri-

Marci. iij.
 Apoca. xiiij.

Psalm⁹ lxxx.

Psalmus. cl.

Dannat mo-
 dus frigios et
 similes in mu-
 sica.

Inuehit cōtra
 amatoria buc-
 colicorum.

Cātus hodie
 ni delectatio.

Excessus i ca-
 tu qd operat.

Que est in iu-
bilatione deo
fíeda cantus.

ps. lxxx. In te
domine.

ps. cxxxvj.
Sup flumina

Uersus.
Proverb. viij

† Al. ciconum
De matrib⁹ et
nurib⁹ ciconũ
que sunt indi-
gnate cõtra or-
pheũ qui ma-
res effemina-
rat modis suis
† De hoc dicit
ouidi⁹ metha.
in pain. x. lib. 7
boetius in de
pso. in. iij. li. x.
xij. felix qui po-
tuit rē.
Inuectio tra-
eos q̄ nimis i-
stunt musice
Q̄ pater septi-
gētarũ monia-
liũ phibuit p̄
eas mellica cã-
tica cantari.

ginem q̄ deuotionem mentis poterunt citius excitare. Si vero moderationis formula limitantur: animum a curis liberant vel redimunt / exterminant temporalium sollicitudinem: et quadam participatione leticie & quietis & amica exultatione in deum mētes humanas traiciunt ad societatem angelorum. Sed vnde hac moderationis formulā tenes? Exultabunt (inqt) labia mea cū cantauero tibi. Si ergo ex habundantia cordis os tuum laudem domini moduletur. Si spiritu psallis & mente: si psallis deniq; sapienter: etiam circa articulate vocis intelligentiam rectissimā modestie regulam tenes. & nō tam vocis / q̄ mētis iubilo aures mulces altissimi / & indignationem ei⁹ prudēter auertis. Qui autē voluptatis aut vanitatis affectus exp̄mit: qui vocis gratiam prostituit cōcupiscētiis suis. qui lenociniori clientulam musicam facit. ignorat quidem canticũ dñi / modis babiloniis festiuus in terra aliena. Qui nescio quo pacto plus placeant / nisi quia nitimur in vetitum semper cupimusq; negata. Et aque furtiue dulciores. & panis absconditus suauior est. Et quidem frigijs modis decreto philosophorū ab aula grecie iam pridem iussus est exire et ceteri quibus descensus fit in lasciuam & corruptionē. ¶ An nō recolis ciconium † matres & nur⁹ indignationē suā totā i orpheũ q̄ modis suis mares effeminauerat vsq; ad parcarū inidiā effudisse / lz ille flexerit māes: duriciq; ditis molliet: euridicēq; † suā vocis gr̄a. & si ifausta sorte meruerit. Exinde huiusmodi hominū questus plerūq; felicem exitum nō expectat & forte quia non habet euetus sordida preda bonos. Quę vero mentes emolliunt / moresq; subuertunt a nostra etate vndiq; asciscuntur: licet ipsa ultra q̄ satis est vitii suis habundet. Si quemq; eorū qui vehementius his insistūt grauem videris: si modestū: si pudicū: viris fortibus nostrorū temporū ipm cōnumerare memineris: qm̄qdē hec rara auis ē. Proinde quidem venerabilis vir circiter septingentarum monialiū pater: hanc monasteriis suis prescripsit legem: vt omnia earum cantica totius mellice pronunciationis exuant modos: & vt sola psalmodi & laudum sint significatiua pronūciatione contenta. Suspecta equidem fuit sc̄to viro voluptati cognata mollicies eo q̄ voluptas parēs libidinū est. ¶ Quid q̄ hec ipsa quotidiana conuictiorū maliciam acuit: ac si venena nisi toxicata sint nocere nō possint? Igni stipulā addere / oliū camino: serpentem intoxicare / nōne dementia est? Licet rerū vitia obtegantur velo verborum / quorū eadem est substantia nulla profecto differē

tia est. Que apud grecos coepulationis nomine censentur vel
 computationis/a nobis honestiori nomine cōuiuia nominantur.
 Cetus siquidem conuiuantium q̄ coepulantiū/aut computan-
 tium venerabilior est. Conuiuia vero nonne per se satis infan-
 unt nisi carminibus excitentur? Nonne istud arguit dominus
 dicens. *Ve qui cōsurgitis mane ad ebrietatem sectadam & po-
 tandum vsq; ad vesperam/ vt vino estuetis: cythara/ & lyra/ &
 tympanum/ & tybia: & vinum in conuiuuis vestris/ & opus do-
 mini non respicitis/ & opera manuum eius non consideratis.*
 Quid q̄ rex babilonis non nisi in conuiuio vidit manum scri-
 bentis in pariete mane: tethel/phares. Quo regnum diuine
 ratum appensum denunciaf & scissum. Diuino siquidem iudi-
 cio principatu iudicatur indignus qui vasa domini humana/ vi-
 delicet corpora/ in vane voluptatis gaudia exponit/ & spōsi tha-
 lamum/ maligni spiritus immūditis aperit. Centum lumini-
 bus cinctum caput argus habebat: que omnia vnius fistule vo-
 luptate/ non tam sopita sunt q̄ extincta. Tu quis es qui te circū-
 spectiorem esse confidis?

¶ De dissimilitudine augusti & neronis. Capitulum VII.

Augusto tympanizante in cena: a quodam militū pro-
 brose dictum est. Vides ne vt cytharedus orbem di-
 gito temperet? Cuius ille verbi percuss? amaritudine
 os manus & animū ab huiusmodi leuitate suspendit:
 habuitq; semper gratiam exprobranti. ¶ Sed longe secus nero
 non imperatorum/ sed hominū fedissimus/ qui adeo scribitur ca-
 ptus amenitate vocis: vt non modo pomis cibisq; nocentibus
 abstineret: sed eius gratia cōseruande/ frequenti disterio vomit-
 usq; purgaretur: plumbeamq; carthellam supino ventre man-
 dato phisicorum sepius & diutius sustineret. A deo vero dele-
 ctabatur in cantu: vt nec theatro terremotu cōcusso/ cum semel
 ceperat egrederetur/ anteq̄ inchoata finiret: nec quemq̄ egredi
 eo cantante licitum erat. Vnde pleriq; affecti tedio audiendi:
 simulato funere elati sunt. ¶ Milites quoq; nisi alio verba pro-
 nūtiāte nō appellabat/ nec agebat quicq; serio/ iocoue quin pho-
 nascus astaret/ qui eum suis arteriis parcere hortaretur. Instru-
 mentorum quoq; curiosissimus erat: vt eorū peritiam aliis in-
 uideret/ adeo vt publico testimonio se cytharedum principem
 gauderet appellari. Vnde illud: cytharedo principe natus no-
 bilis hic ultra quid erit nisi ludus. In tanta quoq; mole imperii
 omnem perosus grauitatē. Philisophiam persequēs quasi ma-

Auctoritate
 dei dānant cō-
 uiuia cū canti-
 lenis.

De eo quē rex
 babilonis vi-
 dit scribi i pa-
 riete dū esset
 in conuiuio.

Phonascus
 hystrio hortā-
 bat neronē ad
 parcendum.

De auaritia
neronis maxi-
ma in officijs
erga p̄bos: et
de pdigalita-
te pecunie/et
dignitati er-
ga hystriones

iestatis imperii inimicam: & nobiliora ingenia veritus se cōsi-
liis subdidit hystrionum: quorum ip̄e nō erubuit turpitudinem
exercere. Hinc illud. Quod nō dant proceres dabit hystrio. Cū
vero esset omnium auarissimus adeo vt nulli quodcumq; officij
um delegaret quin prosequeretur: nosti quid mihi opus sit: aut
illud subiiceret. Qui omnibus preest: omnibus indiget: tamen
hystrionibus: & mimis pecunias infinitas erogare non grauā-
batur/singulos prout cuiq; placuerat amplissime dignitatis no-
mine subornabat. alios patricios/alios senatores dicens: hos il-
lustrium spectabiliumve nominibus illustrabat.

¶ De hystrionibus/ & mimis/ & prestigiatorib⁹.

Capitulum. VIII.

EUm vero aliqui adhuc pro parte imitantur: & si fedis-
tate illius nemo dignetur inuolui: cum gratiam suam
hystrionib⁹ & mimis multi p̄stituant: & in exhibēda
malicia eorū ceca quadā & contēptibili magnificētia
nō tam mirabiles q̄ miserabiles faciūt sumpt⁹. Illa tamen etas
vt sic interim dicā honestiores habuit hystriones/ si tamen ali-
quo modo honestum est quod omni homine libero comproba-
tur indignum. Nec tamē hystrionem assero turpiter in arte sua
versari/ & si indubitanter turpe sit esse hystrionem. Et quidem
hystriones erant qui gestu corporis/ arteq; verborum: & modu-
latione vocis/ factas aut fictas hystorias sub aspectu publico re-
ferebant/ quos apud plautum inuenis & menandrum: & quib⁹
ars nostri terentii innotescit. Porro comicis & tragicis abeun-
tibus cum omnia leuitas occupauerit: clientes eorum comedi vi-
delicet & tragedi exterminati sunt: & eos in seruili conditione
dumtaxat plerumq; reperies. Quis vero eorum vsus extiterit
poeta docens aperit. Aut p̄desse volūt: aut delectare poete/ aut
simul & iocunda & ydonea dicere vite. At nostra etas prolapsa
ad fabulas & quibus inania/ non modo aures & cor prostituit va-
nitati/ sed oculorum & aurium voluptate suam mulcet desidiā:
luxuriam accendit: conquirens vndiq; fomenta vitiorum. Non
ne piger desidiā instruit: & somnos prouocat instrumento-
rum suauitate/ aut vocum modulis hylaritate canentiū: aut fa-
bulatiū gratia: siue quod turpius est ebrietate vel crapula.
Artem vtq; elegantiolem docuit flaccus. Ter vncti transnato
tyberim somno quibus est opus alto. Ait quoq; contionator.
Dulcis est somnus operanti siue parū siue multum comedat.

Hystriones
qd erant anti-
quitus.

¶ Cr̄ horatij

¶ Nota cōmēda

Exercitatio siquidem parit & alit quietis gratiam: que otii cō-

timinatione & quodam inertie sue marce perimitur. Vtiq; in desiderijs est omnis ociosus/cum & ociositas inimica est anime/& de domicilio ei⁹ omnia studia virtutis eliminet. Clamat ethnicus. Cernis vt ignauū corruptant oia corpus:& capiant vitium ni moueantur aque. Quod inquis/audi:disces/si eidem credideris. Queritur egistus quare sit factus adulter. Causa est in promptu desidiosus erat. Litteratissimi ergo viri consilium est:vt hostis te semper inueniat occupatum:quo variis temptationibus ei⁹ occupationum tuarum clipeos tā feliciter q̄ prudēter opponas. Vitanda est inquit ethnicus improba rerum fireni desidia. Ad eam nostris prorogāt hystriones. Ex occupatis enim mentibus subrepunt tedia:seseq; non sustinerent si non alicuius voluptatis solacio mulcerētur. Admissa sunt ergo spectacula:& infinita tyrocinia vanitatis: quib⁹ qui omnino ociari nō possūt perniciosi⁹ occupentur. Satius etenim fuerat ociari q̄ turpiter occupari. Hinc mimi:salii vel saliares/balatrōnes/& emiliani/gladiatores palestrite:gignadii:p̄stigiatores: malefici quoq; multi: & tota ioculatorū scena procedit:quorum error a deo inualuit:vt a preclaris domibus non arceantur: etiam illi qui obscenis partibus corporis oculis omnium/eam ingerunt turpitudinem/quam erubescat videre vel cinicus. Quodq; magis mirere/nec tūc eiiciūtur/quando tumulturantes inferius/crebro sonituaerem fedant:& turpiter inclusum turpius produnt. Nunquid tibi videtur sapiens qui oculos vel aures istis expandit? Quis tamen libenter non videat & rideat:cum prestigatoris lotio perfusi ars deletur:& oculis quos malitia sua prestixerat videndi facultas reparatur? Iocundum quidem est & ab honesto non recedit/vinum probum quidem quādoq; modesta hilaritate mulceri:sed ignominiosum est grauitatem huiusmodi laciua frequenter dissolui. Ab istis quoq; spectaculis:& maxime ab obscenis:honesti viri arcendus est oculus:ne incōtinentia eius mentis quoq; impudicitiam fateatur. Egregie si quidem sophoclē pretorem collega parides arguens ait. Decet pretorem sophoclem nō modo manus:sed & oculos habere cōtinentes. Auerte inquit homo an de regni maiestate multa licebant oculos meos ne videant vanitatem:sciens vtiq; verum esse quod alius ingemiscit: quia ocul⁹ meus depredat⁹ est aīam meā. ¶ Verūtū quid in singulis p̄sit aut deceat anim⁹ sapiētis aduertit:nec apologos spectacula refugit:aut narrationes aut ḡcunq;/ dū virtutis aut honestatis aut vtilitatis habeāt instrū.

b ii

tione exercit⁹
 et reprehēsiō:
 nem ocij.

Quidius.

Beati hiero:
 nymi epla ad
 rusticū mona:
 chum.

Vir grauis p̄t
 interdū hystri
 ones videre:
 non turpia fac
 cientes.

Turpis locu
 tio bonos mo:
 res corrūpit.

Sophoclis re
 prehēsiō de in
 cōtinentia.
 ps. cxvij.

Trenoz .iij. c.

Polícratíci de Curialhū nugis.

De cōse. di. ij. p dilectione.

Hystriones et mimi non pñt recipere sacra cōmunionē.

xxvj. q. vi. per totum.

Deutero. iij. quo ad mentē sed nō ad lřaz

facit. l. multi. C. de mathe.

Diuinationis quattuor spēs

Sacre quidē cōmunionis gratiā hystrionib⁹ & mimis dū in malicia perseuerant: ex auctoritate patrū non ambigis esse preclusam. ¶ Vnde quid fautorib⁹ eorum immineat colligis: si facientes & cōsentientes pari pena recolis esse plectendos. Qui donant inquit hystrionibus quare donāt⁹? Hoc vtiq⁹ in illis fouent in quo nequissimi sunt. Nempe qui nequiciā fouet: est ne bon⁹? Cum vero oīum istorum sit odibilis: illoꝝ tamen qui min⁹ nocent malicia tolerabilior est.

¶ Vnde dicat⁹ prestigiū & quis fuerit auctor ei⁹. Caplm. IX.

Eos autē qui nocētiora prestigia/artesq⁹ magicas & varias species mathematice reprobate exercent: iā pridem sancti patres ab aula iusserūt exire/ eo q̄ omnia hec artificia vlt⁹ potius maleficia ex pestifera quadam familiaritate demonum & hominū nouerūt profluxisse: verūq⁹ persepe pferūtur sola intentione fallēdi: a quibus animam fidēlem dominus arcēs ait. Si dixerint vobis: & ita euenerit ne credatis eis. Prestigium vero mercurius dicitur inuenisse quod ex eo sic dicitur: q̄ aciē prestringat oculorum. Fuitq⁹ magorū peritissimus vt quascūq⁹ res vellet inuisibiles faceret: aut vt videbat⁹ in alias species trāsfomaret. Omnia siquidem matheſis dum penultimam extēdis/figmenta ad magicā referūtur cuius plurime species sunt & diuerse.

¶ Qui sint magi & vnde dicātur. Caplm. X.

Et quidem magi sunt: & ob magnitudinē maleficiorum sic appellātur qui domino permittēte elementa cōcutiunt: rebus adimūt species suas: ventura plerūq⁹ prenunciant: turbāt mētes hominum: immittunt sōnia: hominesq⁹ violentia carminis dūtaxat occidunt: quod & lucanum nostrum nō latuit: ait enim. Mēs hausti nulla sanie polluta veneni icantata perit. Et ne tibi parua videatur auctoritas nosti q̄ iannes & mābres magi pharaonis/egypt⁹ eteni huius modi superstitionū & maleficior⁹ mater est: nosti iq⁹ eos nō modo moyſi restitisse: sed cū eo signis et miraculis contendisse licet postmodū vlt⁹ iuui coacti sint digitū dei in signis moyſi cōfiteri.

¶ De speciebus magice. Caplm. XI.

Varro autē curiosissim⁹ iter philosophos: quattuor species diuinationis ab elemētis mutuāt⁹ est: piromātiā scilz & aerimātiā. ydromanciā: et geomātiā: multaq⁹ species videbis ex his capitib⁹ pullulare: siue arte: siue sirore diuinationo peragat⁹: quare noīa exēpli causa: vlt⁹ pau

ca subiciam.

Qui sunt incātatores: arioli: aruspices: phitii: vultiuoli: imaginarii: coniectores: chiromantici: specularii: mathematici: falliatores: sortilegi: & augures.

Capitulū. XII.

Incātatores quidem sunt q̄ artem verbis exercēt. Arioli qui circa aras nepharias preces aut execrata sacrificia faciunt: in quorum ceruicibus est manus domini dicente propheta. Ariolos & magos non patieris ui-

uere. **A**ruspices sunt inspectores horarum: prescribentes quid qua hora fieri expediat / quorum errorem damnat apostolus dicens. Timeo ne frustra laborauerim in vobis: obseruatis enim dies & annos: mēses & tempora / cum felicitas operis nō a tempore sed a nomine dei viui debeat expectari. Aruspiciū quoq; in extorum inspectione viget / quam artem tages quidā dicitur inuenisse. Vnde lucanus. Fibris sit nulla fides / sed conditor artis finxerit ista tages. Extorum vero nomine censentur omnia: que cutis extremitate teguntur. Ex quo liquet eos esse aruspices qui vaticinantur in ossibus animalium / siue sanguine / siue futura prenunciant: siue presentia pronunciant vel preterita.

Vaticiniū siquidem est quo cū intelligentia veri abscondita profertur. Cum & prophetiam non modo de futuris constet esse: sed de presentibus futuris & preteritis. Si vero adhibeatur sanguis: ad nigromantiam iam accedit: que inde dicitur q̄ tota in mortuorum inquisitione versatur. Cuius vis ea esse videt: vt ad interpretationem veri / mortuos valeat suscitare. Ea namq; ludificantium demonū & humane perfidie illudentium fallacia est. **P**hitii sunt quos spiritus phitonicus replet: & frequentius in virginibus exercetur vt magis ludificet: ac si immundo spiritui placeat integritas mentis aut corporis. **V**ultiuoli sunt qui ad affectus hominū immutādos: in molliori materia cera vel forte limo / eorum quos pervertere nituntur / effigies exprimunt / cuius illusionis in farmacentria virgilius meminit. Limus vt hic durefcit: & hec vt cera liquescit: vno eodēq; igni sic nostro daphius amore. Naso quoq; in libro heroidum. Deuouet absentes: simulacraq; cerea fingit. Et miserū tenues in iecur vrget acus. Horum vero malicia etiam cum plurimum nocent artificio leui dissoluitur: si videlicet qui suspecti sunt cōuenti ab aliquo crimen suum inficiuntur: aut si confessi fuerint cogantur maleficium reuocare. **I**maginarii sunt qui ima-

Incātatores.

Exodi. xxij.

Aruspices.

Gal. iij.

Tages inuentor aruspicij.

Vaticiniū.

Nigromātia vnde dicat.

Phitij.

Vultiuoli.

Imaginarij.

b iij

Polícratici de Curialiū nugis.

gines quas faciunt quasi in possessionem presidentium spirituum mittunt ut ab eis de rebus dubiis doceantur. Hos ydolatrias esse sacra scriptura conuincit & diuine maiestatis iudicio condemnandos. ¶ Coniectores sunt qui artificio quodam sibi vendicant somniorum interpretationem. ¶ Chyromantici sunt qui a manuum inspectione / rerum vaticinantur abscondita. ¶ Specularis. ¶ Specularios vocant qui in corporibus leuigatis & terfis: ut sunt lucidiores pelues cyathi speculorumque diuersa genera diuinantes curiosis consultationibus satisfaciunt: quam & ioseph exercuisse aut potius simulasse describitur cum fratres argueret surripuisse cyphum in quo consueuerat augurari. ¶ Mathematici sunt licet appellatio generaliter omnia complectatur qui a positione stellarum / situque firmamenti / & planetarum motu / que sint ventura conuincunt: ut est illud. Nostra vel equali suspendit tempora libra. Parca tenax veri seu nata fidelibus hora Diuidit ingeminos concordia fata duorum. Nescio quod certe est quod te mihi temperat astrum. Ac si stellarum choreas applicationesque vnus ad alteram constet rebus que ex arbitrii libertate proueniunt quandam necessitatis prestare originem: quorum & genelliaci qui geneses / id est natalicias horas attendunt imitatur errorem. Vnde fatiricus. Nota mathematicis geneses tua. Idem vero horoscopi nominantur. Vnde rursus. Geminos horoscope vano producis genio. Viguit autem ista sciencia & forte eam aliquatenus licuit exerceri donec deum natum nunciauit stella de celo: magosque non reprobos primitias fidei ad eum adorandum nouo & inaudito ducatu perduxit. Exinde vero penitus interdicta est. ¶ Saliatores qui ex saltu membrorum aut inopinato corporis motu prosperum aliquid futurum autumant vel aduersum. ¶ Sortilegi sunt qui sub nomine fictae religionis superstitiosa quadam obseruatione rerum pollicentur euentus: Quod genus sortes apostolorum prophetarum: & diuidentium: & inspectio tabule que pitagorica appellatur. Obseruatio quoque cuiusque casus in rei de qua queritur significatione. ¶ Augurium vero quod fit in animi obseruatione phruges inuenisse traduntur quod in voce proditur aut volatur. Est autem secundum traditionem eorum volatus tam alarum quam pedum. Vola siquidem est interior pars palme vel pedis. Vnde apud maronem. vi. Volantes pro gradientibus columbe describuntur. Hoc etenim ad hominibus pertinet felicitatem: si columbe gradientes dum tamen in

i. ad Corin. x.

Coniectores.

Chyromantici.

Specularis.

Ioseph exercuit artem speculariam.

Benefis. xliiiij Mathematici

¶ Persi? in. v. satyra.

Genelliaci.

Iuuenalis. horoscopi.

Magi.

Marth. ij. Saliatores.

Sortilegi.

Augurium.

¶ Phruges augurium inueniuntur

¶ Vola.

passu itinerantes precedant.

¶ De variis ominibus. Capitulum XIII.

IN expeditionem missus consul romanorum dū nullius boni ominis fortiretur auspiciū columbas ieiunio cōfectas granis sparsis triticeis in via qua iturus erat preferri iussit: vt vel earum omine auspicii duriciam lubleuaret. Que cum diligentius obseruare a cibis abstinerent: eas precipitari iussit in flumen saltē vt biberent: submersęq; vi fluminis docuerunt consulem cum toto suo exercitu submergendum. Hic etenim est secutus euentus. ¶ Apes platonis infantuli mel labiis inferebant singularem dulcedinem eloquentie eius futuram presignantes. Hiero summus postea sicilie magistratus quod virtute promeruit / a patre nobilissimo viro expositus est: eo qd ex ancilla susceptus: dehonestamentū generis videbatur: & quasi probrosa dari sanguinis macula. Sed paruulum & indigentem opis humane: apes circa eū melle congesto: plurimis aluere diebus / & sic consilio a iurispiciū ei regnum portendi canentium: a patre agnitus: recollectus: & diligenter institutus est. Paruuli inde amabilis formice granitritici congregabant: signantes eum futurum ditissimum: vnde & res aureas ipsius attractu fieri poete finxerunt. Sulpicio sacerdoti lapsus apex de capite sacerdotium abstulit. Occentus foricis auditus martyr cofabio prefecturā. Si nugis hiberis per omnia credis. Si vestem in operis tui initio a foricibus corrosam senseris: tempera ab inceptis. Si egrediens calcaueris limen: aut in via offenderis pedem contine: si in procinctu agendorum aliquid damni pertuleris: differes inchoata: ne vel tota intentione frustreris / aut inutiliter impleatur / expecta dum omine meliori faustam agendis horam arripias. Omnia namq; sunt aliquid. Cum processeris: abscondita futurorum / aures quas omniales vocant tibi pronūciabūt. Que nam sunt iste forte interrogas quas scilicet de natura hominum in formam auium poete asserunt esse conuersas. Quid cornix loquatur / diligenter ausculta: sitūq; ei⁹ sedētis aut volātis nullo modo contempnas. Refert etenim plurimum a dextris sit / an a sinistris qua positione respiciat cubitum gradiētis: loquax sit an clamosa: an filens omnino: precedat an sequatur: transeuntis expectet aduentum an

Hiero sacerdos sicilie.

De omine fornicarum.

Omina mala in operis primordio.

De presagio cornicis.

Polícraticí de Curialíũ nugís.

Virgil. in
ix. eglo.

De presagio
corui.

De presagio
cigni.

Aquila presaga-
gium.

Id est alarionem
speciem potētissimam
aquilarum.

Aquila potentior
ceteris
auiibus.

Aquila in quibus
ceteras
aues superet.

Nota aquilam
supuolantem vi-
croziam protulisse
locris aduersus
crotonienses.

fugiat: quove discedat non negligenter attēde. Ait namque Virgilius.
Quid nisi me quicquid nouas icide lites An sinistra cana monuisse
set ab ilice cornix. Nec tu hic meris: nec viueret ipse menalchas
Quis in eo videat in arte offendisse: quod cornix quam vite senatri-
ce assenit rerum magnarum ignorat auspitia: nisi forte in ea preter
naturam fiat ostentum / quale est quod imminere bono: & optato perosi
imperatoris exitio de rupe tarpeia: per urbem cornix greco elo-
quio protulit: bene quod erit quod augur interpretatur ita exposuit.
Nuper que sedit tarpei culmine cornix: est quia non potuit dice-
re: dixit erit. Sed ignoscas viro doctissimo rusticana simplicitate
tem exprimenti aut quia pauperum vita diuitibus / res videatur exi-
gua: qui humanum genus ut paucis seniat assenit institutum. Cor-
uus vero quem non minori diligentia obseruabis: rebus maioribus
auspicatur / ut usquequaque cornici iudicat. Porro cignus in au-
guriis ales gratissima nautis utpote que aquarum domestica
quadam gratia familiaritatis earundem secreta prenouerit: an-
nescis apud maronem bis senos letates aere cignos reducere clas-
sem enee veneris vaticinio nunciasse. Eorum namque hilaritas: non
modo nautis: sed & quibusque peregrinantibus felicitum euentuum
gratiam sperdet nisi fortioris superetur aduetu. Aquila namque si-
cut rex animum est: si non alarionem excipias: que forte aquilarum
species potētissima est: regni sui maiestate omnium animi si con-
tra loquat fide euacuat / potuerat apud statium presagio volucrum
grecorum exercitus confortari: sed fortior ecce aduetans per ma-
re cohors. Amphiorao interprete grecorum quoque exitium patefecit.
Licet enim aquila quamquam animum viribus superetur: in pre-
nunciatione veri nulla potētior est. Cunctis siquidem auiibus ex-
cellentius volat: & ab ipsius iouis archano nunquam excluditur. Cumque
tanto visus acumine vigere dicatur: ut ab ethere summo piscis
culos in profundo maris contueatur: & in ipsum solem quod nulli
animantium licet figat obtutum / sensuum quidem subtilitate
de iouis gratia conscientiam veritatis rerumque misteria mutua-
tur. Quis enim falsum interpretem dicat: quem consiliorum iouis
nouit esse participem? Locris aduersus crotonienses dimicanti-
bus / aquila dum pugnabatur supuolans: victoriam dicitur con-
tulisse: cum pauci numero deleuerint infinitos. Hoc tamen va-
lidiori signo scribitur laboratum: eo quod duo iuvenes procerioris
stature elegantioris forme in candido habitu ab utroque latere lo-
cos precesserit scilicet ut erat communis opinio castor & pollux.
Oia vero huiusmodi cum geminantur potentiora sunt. Dum.

hiero de quo supra prima bella iniret: aquila ex improviso re-
 dit in dipeo progrediētis manu promptum regemq; futurum
 significans. Ea die qua natus est alexander due aquile tota die
 per pedes supra culmē domus patris eius federunt: omen dupli-
 cis imperii europe aheq; preferentes. Vultures difficultatem
 portāt/duriciam/rapacitatem: sicut habes in origine vrbis con-
 dende. Fenix singlaris felicitatis successus pollicetur quale est
 quod noua roma viso fenice meliorib⁹ auspiciis cōdita ē. Auis
 picta vrbi picta uorum contulit nomen: leuitatem gentis colo-
 re & voce prefigurās. Ardea rerum arduarū auspicium est. Ci-
 conia quoniam auis cōcordie est: concordiam inuenit: aut con-
 cordiam facit. Grus semper affert quod expedit vnde & gruere
 verbum antiquum a quo congruere quod pficit: & ingruere cō-
 tra quod officit. Vnde illud. Bis vicibus ingruit imber. Necta
 men minores contemptui habeas: cum & pica loquax sicut ad
 multa: sic ad susceptiōem hospitem facit te cautioem. Si auis
 que vulgo dicitur albanellus preteruolans viam a sinistris fera-
 tur ad dexteram de hospicii hylaritate non dubites. Si contra
 contrarium expectabis. Aues quoq; domestice artificii huius
 non sunt expertes: cum galli cantus spem: iter: vel opus incho-
 antis promoueat. Tyberio nascituro pregnans linia ouum gal-
 line subductum eo vsq; nunc suis/nunc ancillarum manibus eo
 vsq; fuit: donec gallus insigniter cristatus exclusus est. Vnde
 et augures puerum qui nasciturus erat dixerunt regnaturū. Bu-
 bonis/strigis et noctue/semper infausta sunt oia. Noctua tamē
 eo q; noctis tenebris non cecatur: diligētis hominis vigilantia
 signat: vt in portento quo in hasta hieronis cum primum pgre-
 deretur ad bellum noctua dicitur confedisse: significans eum fu-
 turū diligētissimum. Bubonem dido dum misceret enee sensit
 infaustum. Si accipiter quippiam ve generis huius sub oculis p-
 ficifcentis solitam rapinam exerceat: inter eundem rapacitas i-
 minebit. Quod et ioculariter inuens naso ait. Odim⁹ accipi-
 trem quia semper viuit in armis. Regulus quoq; ipse qui et bi-
 trifcus dicitur: vera quandoq; portendere non dedignatur. Mi-
 nute etiam aues aduentu suo vel recessu significat familiā nunc
 minui/nunc augeri. Omnium vero volatus q̄to serenior tanto
 laudabilior. Vnde melampo augur prenomiatus conquerit
 stragem grecorū coniciens ex volatu. Vides vt nulla serenos
 ales agat cursus. **C**A bestiis quoq; viarum tūarum euentus
 scrutaberis. Leporis timebis occursum si tamen euaserit. Est

De vulture.

vt. l. de vete.
iure enucle. l.
j. qui roman.De ardea.
De ciconia.

De grue.

De pica.

De albanello.

De gallo.

Hō liniam de
tyberio pgnā
tem ouū fouit:
se donec gall⁹
excluderetur
cristatus.
De bubone/
strige/et no-
ctua.De hoc virgil
in. iij. eneid.
De accipitre.Naso.
De regulo.De minutis
aubus.

Melampus.

- De lupo.** enim proculdubio longe commodior in mensa q̄ in via. Lupo obuius congratulaberis: boni siquidem nuncius est: licet solo visu nocere soleat ei quem ante preuiderit vocēq; precludere. Iuxta illd virgilio. Vox fugit ipsa lupi merim videre priores. Hiero siculus litteratorio insilens studio: inter coequales stilo operam dabat: eiq; lupus in turba puerorum repente conspectus turbulam eripuit successus hominis firmans inaudita forma prodigii. Quid multa? Lupi efficaciam nō negabit quisquis gen⁹ romanorum lupino lacte nō ambigit educatum: vnū plerumq; quod in eis dulcius est: ad hoc lupinū sapore retinet: primi q; eorū fidē quā a matre lupa didicerāt sibi inuicē seruauerūt: eadēq; quadam lege nature manauit ad posteros. Ouib⁹ gratanter obuiam gradieris dum capram vides cui alludēs poeta ait. Occursare capro cornu ferit ille caueo. Bobus triturantib⁹ libētius tamen arātib⁹ obuiabis: nec displiceat si viā ruperit: quia moram itineris hospicii gratia cōpensabit. Mulus infautus est: asinus inutilis: et si vtilissimi sint ad onera perferenda. Equus quādoq; bonus est: sed in eo nihil vtilius q̄ q̄ hūanis vsib⁹ seruit: habet vero iurgiorum et pugne significationem. Interdū tamē ex calore et vlu mitigatur. Vnde apud virgilium. Visis equis albis apparente italia senior anchises exclamat. Bellum o bellū terra hospita portas. C Ceruum/capreolum: aprūq; siluestrem onagrum: & cetera huiusmodi malo prandenti apponas: q̄ vianti opponas. Eneas ceruis p nauū numero fufis omen quod cōtrarium videbatur ad se sociorumq; fortunam virtute retorfit. Canis sequipeda cōmodissimus est. Cuius si vera est hebreorū traditio/nec angelus ipse thobie socius aspernatus est comitatum. Quid quod syrus scelere aui expositus in filius/vt periret: canicule vberibus/regnum adeptus est persarum. Locusta est & si minimum possit itinerantium tamen prepedi vota: ex eo forte sic dicta: q̄ loco stare faciat gradientes. E contra cicada viatoris promouet gressum & nūciatorū amenat exitū. Aranea dū a superioribus filum ducit spēm venturę pecunie videtur afferre. Obuius bufo futuros successus denūciat: mihi tamen vel solo visu molestus est. Verumtamen homine ipō nihil potenti⁹/nihil efficacius est/nihilq; mortaliū vnq; inuenies/quod euidenti⁹ exprimat veritatem. Porro si artem diligēter exequeris: conditionem eius: & dona nature: situm: gestum/motumq; corporis: sensumq; sermonis/ tota mentis intentione notabis.
- In. viij. bucolicozum.**
- De oue et capra.** Virgili⁹. s. bucolicozum.
- De mulo.**
- De asino.**
- De equo.**
- In. iij. eneid.**
- De ceruo.**
- De cane.**
- De locusta.**
- De cicada.**
- De aranea.**
- De bufone.**
- De homine.**

¶ Sacerdotem obuium aliumve religiosum dicunt esse infaustum. Ego quoque perniciosum credo non modo sacerdotibus sed & viris sapientibus contraire. Melius quoque est obuiari genti feruorū quā hiis qui summa sunt prediti potestate. Feminā quoque que capite discooperto incedit infelicem crede: nisi ut apud plinium legitur publica sit: aut plurium libidini pateat prostituta nec expedit illi occurrere que amoto velo caput suum deturpare non erubescit. Ab his que primo audieris iter operis cuiusque auspicia: quid sequatur prenoscas. Hinc deus incumbens baculo quem dextra gerebat. Omnia principiis dixit inesse solēt. Auditas voces timida perpendimus aure. Et primum visam consulit augur auem. Ea siquidem futurorum prenostica sunt. ¶ Petilius consul romanus oppugnans castrum in sicilia cui nomen letum erat: cum milites accingerentur ad pugnam ait. Ego hodie letum capiā. Casusque sic accidit cū ipse eadem die fuerit interemptus. ¶ Alius quoque consul/ cum a senatu destinaretur ad expugnandum regem persarum: a filia quam in hostio domus flentem obuiam habuit causam quesuit. Cūque illa responderet periisse persam: sic enim catulus qui forte perierat dicebatur: profectus in expeditionem triumphum iam inuenit: eo quod rex persarum perierat: quando filia consuli catulum flebat amissum. ¶ Ab ipsis etiam elementis aut temporis qualitate: rerum frequenter trahuntur auspicia. Fortune duriciam gratia roris aut modestus ymber emollit. Roscidum quippe: & super pluuiale tempus: aerque sudus † dū operis cuiusque incunctatē ortum persequitur: creditur eiusdem fortunare processum. ¶ Cū fortuna que frigios exules liuenti oculo diu perstrinxerat: tandem benignius quasi de specula gratie respexisset: olli ceruleus supra caput astitit imber. ¶ Venus naufrago filio apud didonem hospiciū preparans eūdem fido achate comitatū: dum introduceret i regine gratiam caua nube obtexit. ¶ Tonitrua quoque varias habent significationes. Si enim afferant quamcumque fulminis lesionem: infausta sunt. Vnde illud. Sepe malū hoc nobis si mens non leua fuisset. De celo tactas meminī predicere quere. In his autē & illud perpēdit: an semita vna descēderit: an multifaria aeris ruptione diffusos sparserit ignes. Hoc eque dē sēp tristi est. Dū quā cēsar ciuili bello p̄rie imineret quā fulmīosus aer extiterit/ quāt habuerit igneos turbines/ quāt trabes emiserit: nec veteres hystorie sufficiūt enarrare. Et tūc ignota obscu

De sacerdote et religioso.

De femina in cedete capite viscoperto.

De petilio consule.

De tempore ferendo et nubilo.

† Illud videtur. i. mollis vel humidus.

De tonitruo. De fulminibus et alijs aeris turbinebus tpe quo bellū ciuile cesar mouit.

¶ Tonitruū a pte sinistra fuit enee propitium.

¶ Tyberius timore fulguris tēpore nubilo portabat in capite coronam lauream.

¶ Hier. x.

¶ Oratio qñ fulminat.

¶ Prover. xxvj. De fulgore igneo.

¶ De signis in ortu alexātri et octauiani. De vento in exitu exercit⁹ De vēto in bello tā in acie q̄ circa patriam

¶ De signo mugitus terre.

ri videntur sydera noctes. Si vero fulminis careat tempestate. si leuissimum sonet deorum creditur nunciare fauorem. Eneas iouē a sinistris tonantem audiens: se eum premissis sacrificiis opinatur habere propitium. Sed qualitercūq; ista se habeant: innatū timorem hominum poterit mitigare: q̄ nemo sentiet fulminis ictum / si ante tonitruū sonum audierit: aut preiderit: chorus cationem. **¶** Tyberius cesar turbatiore celo laureā coronam gestabat in capite: quia hoc genus frondis fulmine negetur afflari. Tonitrua siquidem timidissime: & vehementer semper exhorruit. **¶** Est tamen quod proculdubio longe tutiorem faciat hominem si fidem crucis seruat in pectore / iustitiam fidei gestat in capite / & salutiferum signum fidei / manus innocens / figat in fronte / illum semper pre mente habens qui cultoribus suis omnem mūdi timorē excutiēs ait. A signis celi ne timueritis que timent gentes: quia ego vobiscum sum dominus deus vester. Hec quoq; verba inter tonādum / vel audita / vel dicta / scribūtur a quibusdam noxam fulminis amouisse. Nihil autem est quod imminentibus signis ita totum concutiat hominem sicut mēs sibi conscia iniquitatis / & que scelerum suorum penam ad singula timet exposci. Vnde ethicus de criminosis. Hi sūt qui trepidant & ad omnia fulgura pallent. Econtra iustus confidit vt leo / & illud non contristabit iustum quicqd ei acciderit. Fulgor quidem igneus si vrendo non noceat / celebritatis gloriam affert. Neq; quia non vrit igneus non est si tamen in hoc plato recipitur. Due sunt inquit ille (vt opinor) virtutes ignis. Altera edax & peremptoria: altera mulcebris & innoxio lumine. Posteriorē asserit operatricem visus & superioribus vim suam maxime exercere. Ascanium fatalis exilii cum patre discrimina subeuntem ignis de celo quasi succēso capite illustrauit: prenunciāns ei deberi felicitatem exilii / ipsumq; futurum in gentē magnam Alexātri macedonis & octauiani augusti: sub ipso eorum ortu claritas ignis miraculo declarata est. **¶** Proficiscētem expeditionem dum egreditur prosequens vētus successuū spem fortunat dum in hostes vexilla feruntur: aeris testimonio vexilla triūphabunt. Si vero patrie imminet iustissimum incutiunt metum. Terra quoq; ipsa misteriorū conscia est sed grauiā omnia frequentius portat: eo q̄ fundata super stabilitatem suam mauult quiescere q̄ moueri. Cum ergo mugitus eius auditur amaris euentibus condolet: & quo affectu suis compatiatur alūnis / vocis sue tristitia ptestat. Magna siquidē & pia pa-

rens omniū est: Studuerat hec ab amplexu hospitis arcerē phē-
nissam: sed quia conciliatrix hospiciū uenit iā preualuerat: ta-
cta dolore cordis intrinsecus mugit: quoniam ei mugitus pro-
gemitu est: hec eadem quotiens tremit filiis suis preuidet ali-
quid metuendum: nisi forte parturiēdo laboret. Tunc uero uel
omnino facit abortum: aut inutilem fetum parit: quia ut mul-
tum sepe cum parturiunt montes nascetur ridiculus mus. Hec
sunt quibus totam uigilantiā suam uideas accommodare q̄ plu-
rimos. Cetera de genere hoc adeo sūt multa: loquacem ut lassa-
re queant fabium: quibus quecūq; domus institerit: eam nec ab
ipsa salute arbitror posse saluari.

¶ Explicit liber primus.

¶ Incipit prologus in librum secundum.

Omnia cedunt in usum sapiētis: habētq; ma-
teriam uirtutis exercende quecūq; dicitur/
aut fiunt. Nā & oia eius negocia sunt: & dū
rationis libramine rerum omnium vires pen-
sat prouida dispensatione quicquid ad beati-
tudinem proficit quasi quadam manu uirtu-
tis apprehendit. Tu ergo diuine sapiētie tue
argumento validissimo dupliciter fidem facis: dum & in tuis
actib⁹ rectus incedis: et philosopharis in nugis alienis. Alacres
itaq; exeant nuge nostre quas serenitas tua prodire iubet in pu-
blicum: ut cōiectores mathematicos cum quibusdam aliis nur-
gatoribus introducant: quia quibus dedisti egrediēdi audaciā:
securitatis quoq; fiduciam prestabis. Connectatur ergo inferiora
superioribus: ut si quid in alterutris uiciosum aut deforme ap-
paruerit: benignitatis tue prudētia corrigatur.

¶ Explicit prologus libri secundi.

*Hō exemplo
alieno quē pos-
se sua pagere.*